

Lausunto

Ympäristöministeriölle (VN/3497/2018)

Ympäristöministeriö on pyytänyt Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura r.y:ltä lausuntoa luonnoksesta ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamiseksi. Muutos koskee sähköistä asiointia lupaviranomaisessa sekä vesilain ilmoitusmenettelyn laajentamisesta eräiltä osin.

Seura esittää kunnioittavasti seuraavan.

Asiakirjojen julkaiseminen lupaviranomaisen internetsivuilla

Jo nykyisin lupaviranomainen julkaisee lupahakemuksen liitteineen internetsivuillaan. Lisäksi lupaviranomainen julkaisee sivuillaan antamansa ratkaisun lupahakemukseen. Tämä menettely on mahdollistanut sen, ettei muistutuskentekijöiden ja lausuntojen antajien tarvitse enää mennä virastoon tutustumaan asiakirjoihin.

Nyt luonnoksessa esitetään lakia muutettavaksi niin, että luvanhakijan olisi aina ensisijaisesti tehtävä lupahakemus lupaviranomaiselle sähköisesti. Näin asianlaita suurimmassa osassa tapauksia lienee jo nyt. Muutos on kannatettava eikä siitä lähtökohtaisesti voine aiheutua luvanhakijoille ongelmia.

Myös muistutukset ja lausunnot voidaan antaa jo nykyisin lupaviranomaiselle sähköisesti.

Tällä hetkellä pulmana on se, ettei lupaviranomainen julkaise internetsivuillaan asiassa tehtyjä muistutuksia eikä annettuja lausuntoja eikä myöskään luvan hakijan muistutusten ja lausuntojen johdosta antamaa selitystä. Lupaviranomainen ei ylipäänsä julkaise asiasta mitään muuta kuin lupahakemuksen ja päätöksensä. Siten jos lupaviranomainen pyytää hakijalta lisäselvitystä kuuluttamisen jälkeen eikä lisäselvitys viranomaisen mielestä edellytä uutta kuuluttamista, lisäselvitystä ei nykyisen käytännön mukaan julkaista.

Nykyinen menettely on ongelmallinen perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta. Vaikka nykyisen suomalaisen käsityksen mukaan ympäristönsuojelulain ja vesilain lupahakemusten ratkaisemismenettelyt ovat hallintoa, niissä ratkaistaan myös ihmisten välisiä oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia kysymyksiä. Siten on perusteltua, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita noudatetaan myös ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisissa

menettelyissä. Hallintona pidettävien maanmittaustoimitusten osalta on asiaa koskeva KKO:n ennakkopäätös KKO 2002:76, jonka otsikko kuuluu:

”Kiinteistötoimituksen hakija oli laatinut toimitusmiehelle kirjelmän, jossa hän oli selostanut oman käsityksensä asiasta sekä siitä, miten asia tulisi toimituksessa ratkaista. Vastapuoli ei ennen toimitusta eikä toimituksessa ollut saanut kirjelmää tiedokseen. Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla katsottiin, että toimitusmenettelyssä oli rikottu tasapuolisuuden vaatimusta. Asia palautettiin toimitukseen.”

Lähtökohdan tulisi olla selvä, kaikki asiassa kertynyt aineisto annetaan tiedoksi kaikille asianosaisille. Lupaviranomaisen internetsivusto on tähän oiva väline.

Olisi asianmukaista, että tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä velvoitettaisiin lupaviranomainen julkaisemaan internetsivuillaan lupahakemuksen ja ratkaisunsa lisäksi kaikki muukin asiaan liittyvä asiakirja-aineisto.

Seura ehdottaa myös, että tässä yhteydessä harkittaisiin säädettäväksi, että viranomainen veloitetaan ilmoittamaan luvanhakijalle etukäteen ennen kuin lupapäätös (tai muu keskeinen ratkaisu) julkaistaan internetissä. Näin ainakin, jos luvanhakija on pörssiyhtiö. Pörssiyhtiön osakkeet ovat julkisen kaupankäynnin kohteena ja voi olla ongelmallista, että osa markkinatoimijoista (esim. tietyt sijoittajat) voivat saada pörssiyhtiötä koskevaa keskeistä informaatiota tietoonsa ennen kuin yhtiö itse on tosiasiallisesti saanut asian tietoonsa, saati ehtinyt tehdä asiasta pörssitiedotetta. Tällöin voidaan myös rikkoa pörssin tiedottamissääntöjä. Esimerkiksi korkein hallinto-oikeus ilmoittaa asiamiehelle sähköpostitse etukäteen ennen kuin ratkaisu julkaistaan korkeimman hallinto-oikeuden internetsivuilla. Ilmoitus päätöksen antamisesta voitaisiin paitsi lähettää hakijalle sähköpostitse myös julkaista viranomaisen internetsivuilla, jolloin kaikki asiaa seuraavat saisivat etukäteen tiedon asian käsittelyvaiheesta. Lupaviranomaisella on asiakohtainen internetsivusto, jota asianosaiset voivat seurata.

Kuulutuksen julkaiseminen

Luonnoksessa esitetään, että lupahakemus kuulutetaan hallintolain 62 a §:n mukaisella tavalla. Koska 62 a § ei ole vielä voimassa, sen merkitystä ei voida arvioida.

Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisiin asioihin ihmiset joutuvat asianosaisiksi pyytämättään ja yllättäen. Sen vuoksi on tärkeää, että tiedottaminen on tehokasta. Tehokkain tapa on edelleen se ympäristönsuojelulain 44 §:ssä ja vesilain 11 luvun §:n 1 momentissa mainittu tapa, että niille, joita

asia erityisesti koskee, lähetetään kotiin tiedoksi kirje kuulutuksesta ja varataan tilaisuus muistutuksen tekemiseen.

Kuulutuksen julkaiseminen kunnan ilmoitustaululla tai sanomalehdessä ovat tehottomia tiedonantotapoja. Myös sähköinen tiedottaminen asianosaisille on tehotonta, koska asianosaiset eivät odota sähköisiä yhteydenottoja. Sähköiset tiedottamiset voivat joutua roskapostiin, koska erilaisia mainoksia julkaistaan sähköisesti paljon.

Nykyinen järjestelmä, jossa kuulutus ja lupahakemus liitteineen julkaistaan lupaviraston internetsivuilla, ja asianosaisille lähetetään tieto kuulutuksesta postitse, ovat tehokkaita tapoja kuulla asianosaisia. Postimaksuissa säästäminen ei voi tulla kysymykseen ihmisten oikeusturvan heikentämisen perusteena.

Ilmoitusmenettelyn laajentaminen vesilain mukaisissa asioissa

Luonnoksessa ehdotetaan, että vesilain 2 luvun 5 a §:ää muutettaisiin siten, että johdon sijoittaminen myös valtaväylän alitse olisi mahdollista ilmoitusmenettelyä käyttäen. Seuralla ei ole tähän huomautettavaa.

Helsingissä 15.8.2018

Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura r.y.

Erkki J. Hollo

Puheenjohtaja

